

ROLANDS LEBUSS

EKSPERTS

Eksperta sertifikāts Nr. 005.

Sertifikāts izsniegts 14.05.2010., derīgs līdz 13.05.2023.

SIA "Enviroprojekts",
Reģ. Nr. LV40003683283

RL/2-016/05.05.2022

Eksperta Rolanda Lebusa (eksperta sertifikāts Nr. 005; sertifikāts izsniegts 08.04.2013, derīgs līdz 13.05.2023) eksperta atzinums par plānotās smilts – grants atradnes Dienvidkurzemes novada Gramzdas pagasta nekustamajos īpašumos "Meža Bites" (kadastra Nr. 64580010480) un "Rieksti" (zemes vienības kadastra Nr. 64580010370) izstrādes ietekmi uz savvaļas putnu populācijām.

Šī ir mana eksperta atzinuma RL/571/22.06.2021. (adresēts SIA "Inerto materiālu serviss", reģ. nr. 42103025829) atjaunota versija.

Atzinums sagatavots saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 925 (Rīgā 2010. gada 30. septembrī, prot. Nr. 50 7. § "Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu atzinuma saturs un tajā ietvertās minimālās prasības". Atzinums sagatavots atbilstoši eksperta kompetencei, kas ļauj izvērtēt putnus.

2.1. sugu grupa, par kuru sniedz atzinumu.

Putni un to dzīvotnes (atbilstoši kompetencei).

2.2. pētāmās teritorijas apsekošana.

Smilts – grants atradni un plānotās ieguves teritoriju Dienvidkurzemes novada Gramzdas pagasta ZR malā nekustamajos īpašumos "Meža Bites" (kadastra Nr. 64580010480) un "Rieksti" (zemes vienības kadastra Nr. 64580010370) (abas teritorijas kopā turpmāk atzinumā sauktas par izvērtējamo teritoriju) un to perifēriju (turpmāk atzinumā sauktas par apsekojamo teritoriju; skatīt šī eksperta atzinuma 1. – 2. attēlu) dabā esmu apsekojis 13.06.2021. plkst. 13:00 – 16:15.

Meteoroloģiskie apstākļi teritorijas apsekošanas laikā optimāli augstai putnu aktivitātei un novērojumu veikšanai: skaidrs, saulains, DR vējš 4 – 7 m/s, gaisa temperatūra +25°C. Laba redzamība un apgaismojums, kā arī dzirdamība novērojumu veikšanai. Putnu aktivitāte augsta. Apstākļu, kas traucētu apsekojumam nav reģistrēti.

Izvērtējamā teritorijā veikta rekognoscējoša izpēte. Tā apsekota, pārvietojoties kājām un no lēni braucošas automašīnas. Teritorijas apsekošanā esmu izmantojis binokli *Kowa Genesis 10.5x44 HD*, GPS ierīci *Garmin Montana 650* (ar precizitāti 2 – 6 m), fotoaparātu *Canon EOS 60D (18-135 IS KIT)*.

Speciāli dzeņu un pūču uzskaišu nolūkā, kā arī papildus datu ievākšanas nolūkā izvērtējamo teritoriju 24.02.2022 plkst. 20:30 – 23:20 un 25.02.2022 plkst. 9:00 – 15:00 apsekojis pieredzējis putnu vērotājs Normunds Zeidaks. Viņš izvērtējamā teritorijā arī nakšņojis, veicot gadījuma novērojumus arī nakšņošanas vietā 1,7 km DA virzienā no izvērtējamās teritorijas (vietas koordinātes¹ X 353787, Y 6251123).

¹ Šeit un turpmāk: LKS-92 sistēma, Transversālā Merkatora projekcija, mēroga koeficients uz ass meridiāna – 0,9996; x ass vērtība uz centrālā meridiāna – 500 000, atskaites punkts no ekvatora (False Northing = 0) – 0 m.

N. Zeidaks apsekošanā izmantojis binokli 10x42, GPS ierīci *Garmin ETrex Touch 35*, provocēšanas iekārtu, kāda rekomendēta *Natura 2000* teritoriju putnu monitoringā putnu balsu atskaņošanai (mazā iekārta).

N. Zeidakam teritorijas apsekošanas vajadzībām esmu sagatavojis darba uzdevumus un GIS datus lejupielādei GPS ierīcēs, kā arī kartogrāfisko materiālu atbilstoši šī eksperta atzinuma sagatavošanas prasībām.

Pūču uzskaitēs izmantota uzskaišu metodika, kas rekomendēta Pūču aizsardzības plānā (turpmāk, Pūču plāns)², bet dzeņu uzskaitēs – metodika, kas rekomendēta Dzeņu aizsardzības plānā (turpmāk, Dzeņu plāns)³. Pūču un dzeņu uzskaites veiktas šo putnu grupu aizsardzībai prioritārās teritorijās, kas atrodas izvērtējamā teritorijā vai tā tiešā tuvumā.

24.02.2022 veikta pūču uzskaitē, apsekojot izvērtējamai teritorijai piegulošās Pūču plānā iezīmētās ūpm prioritārās teritorijas; vienā no tām N. Zeidaks ir arī nakšņojis (mežā, 1,7 km DA virzienā no izvērtējamās teritorijas, vietā ar koordinātēm X 353787, Y 6251123).

25.02.2022 veikta dzeņu uzskaitē, apsekojot izvērtējamai teritorijai piegulošās Dzeņu plānā iezīmētās baltmugurdzenim *Dendrocopos leucotos* un vidējam dzenim *Leiopicus medius* prioritārās teritorijas.

Meteoroloģiskie apstākļi teritorijas apsekošanas laikā optimāli augstai putnu aktivitātei un novērojumu veikšanai: 24.02.2022 samērā labs vakars pūču provocēšanai un normālai pūču aktivitātei: skaidrs, D vējš 4 – 6 m/s, gaisa temperatūra +3°C, mēness nav uzlēcis; 25.02.2022 laba redzamība un apgaismojums novērojumu veikšanai; mākoņainība 60 – 30 %, R vējš 8 – 12 m/s, gaisa temperatūra +3°C.

Atzinuma sagatavošanā esmu izmantojis apsekošanas laikā ievāktos ornitoloģiskos datus un citu noderīgu informāciju, kā arī šī eksperta atzinuma pasūtītāja sagatavoto un citu pieejamo informāciju, t.sk., interneta vietni Dabasdati.lv, Latvijas Dabas fonda LIFE13 NAT/LV/001078 “Mazā ērgļa aizsardzības nodrošināšana Latvijā” projekta GIS datus, Latvijas ligzdojošo putnu otrā atlanta GIS datus, Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldes sistēmu OZOLS u.c. GIS resursus.

Putnu zinātniskajiem nosaukumiem izmantota *BirdLife* rekomendētā sistemātika⁴.

2.3. teritorijas statuss.

Izvērtējamai smilts – grants atradnei nav noteikts īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statuss un tādas neatrodas arī tās tiešā tuvumā.

Tuvākā *Natura 2000* teritorija, kas ir dabas liegums “Ruņupes ieleja”, atrodas vismaz 1,5 km A virzienā. Tuvākais mikroliegums atrodas aptuveni vismaz 3,4 km attālumā ZR/Z virzienā un tas ir izveidots mazā ērgļa *Clanga pomarina* aizsardzībai.

2.4. atzinuma sniegšanas mērķis.

Eksperta atzinums par plānotās smilts – grants atradnes Dienvidkurzemes novada Gramzdas pagasta nekustamajos īpašumos “Meža Bites” (kadastra Nr. 64580010480) un “Rieksti” (zemes vienības kadastra Nr. 64580010370) izstrādes ietekmi uz savvaļas putnu populācijām.

² Avotiņš jun. A. 2019. Apodziņa *Glauclidium passerinum*, bikšainā apoga *Aegolius funereus*, meža pūces *Strix aluco*, urālpūces *Strix uralensis*, ausainās pūces *Asio otus* un ūpja *Bubo bubo* aizsardzības plāns. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga.

³ Bergmanis M., Priednieks J., Avotiņš A. jun., Priediece I. (2020) Mazā dzeņa *Dryobates minor*, vidējā dzeņa *Leiopicus medius*, baltmugurdzeņa *Dendrocopos leucotos*, dižraibā dzeņa *Dendrocopos major*, trīspirkstu dzeņa *Picoides tridactylus*, melnās dzilnas *Dryocopus martius* un pelēkās dzilnas *Picus canus* aizsardzības plāns. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga.

⁴ <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet>

2.5. vispārīgs pētāmās teritorijas apraksts.

Paugurains reljefs. Pārsvārā sausi un mēreni mitri hidroloģiskie apstākļi. Daļā atradnes teritorijas pieauguša meža josla un senāka kailcirte, kas apaugusi ar jaunu mežu un krūmājiem. Otrā daļā lauksaimniecībā izmantojamās zemes ar labības tīrumiem. Gar atradnes robežām un to šķērso lokāli grants un zemes ceļi.

2.6. īss piegulošās teritorijas raksturojums.

Atradnes teritorijas apkaime izteikti pauguraina, tajā dominē lauksaimniecībā izmantojamās zemes, kurās mozaīkveidā izvietoti meža puduri un masīvi. Atradnes perifērijā, t.sk., tiešā tuvumā pie tās robežas senāk izstrādāti un ar kokaugu veģetāciju apauguši vai apsekojuma laikā izstrādājami smilts – grants karjeri, kas lielākoties sausi, bet DA malā ar atradni robežojas neliela sekla mitraine, kas daļēji aizaugusi niedrēm. 200 – 500 m attālumā no atradnes tās A/DA malā DR virzienā tek Birztala, kura Gramzdas ciematā ir aizsprostota un uz upes izveidots salīdzinoši liels uzpludinājums. Virs tā Birztala regulēta / taisnota.

2.7. konstatētās īpaši aizsargājamās sugas vai sugu grupas.

Latvijas īpaši aizsargājamās putnu sugas⁵, Putnu direktīvas 1. pielikuma putnu sugas⁶ un putnu sugas, kuru aizsardzībai ir veidojami mikroliegumi⁷ šajā eksperta atzinumā ir apvienotas zem viena nosaukuma – īpaši aizsargājamās putnu sugas.

Manis veiktajā izvērtējamās teritorijas apsekošanas laikā izvērtējamā teritorijā ir konstatētas 3 īpaši aizsargājamās putnu sugas: dzērve *Grus grus*, niedru lija *Circus aeruginosus* un sila cīrulis *Lullula arborea*.

Dzērve. No seklas mitraines, kas radusies atradnei piegulošā karjerā, tās DA malā (skatīt šī eksperta atzinuma 1. attēlu), vietā ar koordinātēm⁸ X 351968, Y 6251468, izceļas 2 īp. (ticams pāris) un ilgstoši ar uztraukuma saucieniem lidinās ap novērotāju ilgstoša laika periodu. Ticams ligzdotājs minētajā mitrainē. Plānotās atradnes izstrādes radītā ietekme attiecināma uz vienu pāri, kas ir 0,01 – 0,04 % no Latvijas dzērves populācijas (Latvijā 2800 – 10 000 pāri, sugas populācijas lieluma pārmaiņu tendence īstermiņā un ilgtermiņā pieaug⁹).

Niedru lija. Atradnes DA stūrī, punktā ar koordinātēm X 351821, Y 6251982, medījošā lidojumā virs labības lauka novērots 1 tēviņš, kas aizlido ZA virzienā. Ņemot vērā šai sugai raksturīgās plašās barošanās teritorijas, šī novērojuma statuss atradnei un tuvākai apkaimei nav droši nosakāms; iespējams, ka atradnes apkaimē ligzdo (tomēr, tā droši neligzdo pašā atradnes teritorijā, jo tajā nav šai sugai piemērotu ligzdošanas vietu).

Sila cīrulis. Atradnes ZA stūrī, punktā ar koordinātēm X 351821, Y 6251982, reģistrēts viens dziedošs putns. Ņemot vērā dzīvotnes piemērotību šai sugai, iespējams ligzdotājs. Ligzdotāja gadījumā plānotās atradnes izstrādes radītā ietekme attiecināma uz vienu pāri, kas ir 0,003 – 0,02 % no Latvijas sila cīruļu populācijas (Latvijā 6497 – 30 995 pāri, sugas populācijas lieluma pārmaiņu tendence īstermiņā stabila, ilgtermiņā pieaug).

⁵ Ministru kabineta noteikumi Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" (2000. gada 14. novembrī).

⁶ Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the Conservation of Wild Birds.

⁷ Ministru kabineta noteikumi Nr. 940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu" (2012. gada 18. decembrī).

⁸ Šeit un turpmāk: LKS-92 sistēma, Transversālā Merkatora projekcija, mēroga koeficients uz ass meridiāna – 0,9996; x ass vērtība uz centrālā meridiāna – 500 000, atskaites punkts no ekvatora (False Northing = 0) – 0 m.

⁹ Šeit un turpmāk: Ķerus, V., Dekants, A., Auniņš, A., Mārdega, I. 2021. Latvijas ligzdojošo putnu atlanti 1980-2017. Rīga: Latvijas Ornitoloģijas biedrība.

Interneta vietnes Dabasdati.lv datubāzē izvērtējamā teritorijā atzīmējami īpaši aizsargājamo putnu sugu novērojumi nav reģistrēti. Tāpat izvērtējamā teritorijā nav reģistrētas arī migrējošo putnu koncentrācijas.

Saskaņā ar Pūču aizsardzības plānu¹⁰ izvērtējamās smilts – grants atradnes perifērijā atrodas ūpim *Bubo bubo* aizsardzībai prioritārās vietas (viens kvadrāts sākot ar 0,8 km Z/ZR virzienā, seši kvadrāti sākot ar 1,1 km A virzienā un viens kvadrāts sākot ar 2,3 km DR virzienā). Savukārt, saskaņā ar Dzeņu aizsardzības plānu¹¹, tās tuvumā atrodas trim dzeņu sugām – vidējam dzenim *Leiopicus medius* (divi kvadrāti sākot ar 0,2 km un 1 km DR virzienā, un vismaz seši kvadrāti sākot ar 0,6 km A virzienā), mazajam dzenim *Dryobates minor* (divi kvadrāti sākot ar 0,2 km un 1 km DR virzienā) un baltmugurdzenim *Dendrocopos leucotos* (divi kvadrāti sākot ar 0,16 km A/DA virzienā un divi kvadrāti sākot ar 0,19 km DR virzienā) aizsardzībai prioritārās vietas.

Minētās sugas izvērtējamās teritorijas apsekošanas laikā atradnes tiešā tuvumā nav konstatētas un to novērojumi izvērtējamā teritorijā nav atzīmēti arī citos šī atzinuma sagatavošanā izmantotos informācijas avotos.

Atkārtotā teritorijas apsekojumā 24. – 25.02.2022 N. Zeidaks rūpīgi pārbaudīja augstāk minētās pūcēm un dzeņiem prioritārās vietas, izmantojot balss provocēšanas metodi, kā arī veicot vizuālos novērojumus.

Lai arī apstākļi un sezona bija uzskaitēm labvēlīga, tika reģistrēts tikai viens mērksugas novērojums, proti, 25.02.2022, plkst. 10:26, mežā, 1,3 km DA virzienā no izvērtējamās teritorijas, ar bungošanu, uz provocēšanu, vietā ar koordinātēm X 353391, Y 6251059, atbildēja 1 baltmugurdzeņa tēviņš. Novērotais putns reģistrēts vietā, kas atrodas drošā attālumā no izvērtējamās teritorijas, sekojoši, plānotās darbības negatīvā ietekme uz tā ligzdošanas teritoriju nav prognozējama.

Šajā apsekojumā citi dzeņu novērojumi, kā arī citu īpaši aizsargājamo putnu sugu novērojumi nav reģistrēti, lai arī netālajā Priekules – Embūtes apkaimē, 26. – 27.02.2022 N. Zeidaks reģistrēja ievērojami lielāku putnu aktivitāti.

Kopumā, nekādi pasākumi minēto sugu populāciju stāvokļa uzlabošanai un to dzīvotņu atjaunošanai un uzturēšanai izvērtējamā teritorijā nav nepieciešami.

2.11. secinājumi par plānotās darbības vai pasākuma ietekmi un nosacījumi darbības veikšanai.

Izvērtējamā teritorija un tās apkaime ir ilgstoši cilvēka darbības ietekmēta teritorija – intensīvā lauksaimniecībā izmantojamas zemes mijas ar meža zemēm, kurā norit intensīva mežizstrāde. Tiešā tuvumā atradnei atrodas apdzīvota vieta Gramzda, samērā tuvu apdzīvota vieta Mazgramzda, un apkaimē samērā daudz viensētu. Samērā blīvs lauku ceļu tīkls, bet 0,5 km A virzienā no atradnes stiepjas samērā intensīva asfaltēta šoseja – valsts reģionālais autoceļš P114 (Ilmāja–Priekule–Lietuvas robeža (Plūdoņi)).

Tiešā un tālākā atradnes apkaimē atrodas samērā daudz smilts – grants karjeru, t.sk., samērā lielu un intensīvu izmantotu. Daļā karjeru izstrāde ir pārtraukta un / vai izbeigta, un tie ir apauguši ar veģetāciju un / vai tajos izveidojušās mitraines, daļā karjeru vairāk vai mazāk intensīvi ieguve notiek arī šobrīd.

¹⁰ Avotiņš jun. A. 2019. Apodziņa *Glauclidium passerinum*, bikšainā apoga *Aegolius funereus*, meža pūces *Strix aluco*, urālpūces *Strix uralensis*, ausainās pūces *Asio otus* un ūpja *Bubo bubo* aizsardzības plāns. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga.

¹¹ Bergmanis M., Priednieks J., Avotiņš A. jun., Priedniece I. (2020) Mazā dzeņa *Dryobates minor*, vidējā dzeņa *Leiopicus medius*, baltmugurdzeņa *Dendrocopos leucotos*, dižraibā dzeņa *Dendrocopos major*, trīspirkstu dzeņa *Picoides tridactylus*, melnās dzilnas *Dryocopus martius* un pelēkās dzilnas *Picus canus* aizsardzības plāns. Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Rīga.

Manā apsekojuma laikā divas no trim novērotajām īpaši aizsargājamo putnu sugām – dzērve un sila cīrulis, ir saistāmas ar teritorijām, kurās karjeru izstrāde ir pārtraukta un / vai izbeigta, kā rezultātā šajās teritorijās ir izveidojušās minētajām sugām piemērotas dzīvotnes, kas tādas būs zināmu laiku, līdz dabiskas sukcesijas rezultātā neaizaugs ar kokaugu vai ūdensaugu veģetāciju, kļūstot minētajām sugām par nepiemērotām vai maz piemērotām dzīvotnēm.

Sekojoši, tieši karjeru izstrādes rezultātā minētajām un arī citām putnu sugām ir radītas piemērotas dzīvotnes un to platība, līdz ar to arī minēto dzīvotņu nozīme minētajām putnu sugām pēc atradnes izstrādes pabeigšanas nemazināsies, bet palielināsies, jo īpaši, ja rekultivācijas rezultātā izstrādātajā teritorijā un tās perifērijā tiek saglabātas mitraines ar fragmentāru kokaugu veģetāciju.

Niedru lijas gadījumā situācija ir līdzīga kā iepriekš minētajām sugām gan tajā gadījumā, atradnes teritorijā un tās perifērijā ir barošanās vietas, gan tad, ja niedru lija izvērtējamā teritorijā ligzdo.

Plānotās atradnes izstrādes ietekme uz citām īpaši aizsargājamām putnu sugām tās perifērijā, kas nav līdz šim konstatētas, bet to konstatēšana ir iespējama (t.sk., šī eksperta atzinuma 2.7. punktā nosauktajām pūču un dzeņu sugām) ir vērtējama kā nebūtiska, jo:

1. Izvērtējamā teritorija ir saimnieciski izmantota vēsturiskā laika periodā un tiek izmantota joprojām. Sekojoši, lokālās putnu populācijas antropogēnas dabas ietekmēm ir adaptējušās, t.sk., tām, kuras plānotā apjomā un intensitātē varētu radīt plānotā smilts – grants izstrāde, proti, iežu ieguves un to transportēšanas radītam troksnim, un cilvēku un mehānismu klātbūtnei.
2. Ūpja (un daļēji, arī dzeņu) gadījumā iespējamā traucējuma radīto negatīvo ietekmi būtiski mazina apstākļi, ka izvērtējamā smilts – grants atradne un minētajām putnu sugām to sugas aizsardzības plānos iezīmētās aizsardzībai prioritārās vietas atrodas vienādā augstumā uz reljefa pacēlumiem (skatīt šī eksperta atzinuma pielikuma 9. – 11. attēlu). Sekojoši, atradnes izstrādes laikā veidotā nosacītā karjera siena veidos barjeru starp minētajām vietām un atradnes izstrādes vietu, samazinot trokšņa piesārņojumu un cilvēku, un mehānismu klātbūtnes radīto traucējumu.

Veicot izstrādāto karjeru rekultivāciju, vēlams saglabāt karjera izstrādes laikā radītās mitraines, tādējādi, uzlabojot ligzdošanas un barošanas apstākļus ligzdojošiem un migrējošiem putniem izvērtējamā teritorijā un tās perifērijā.

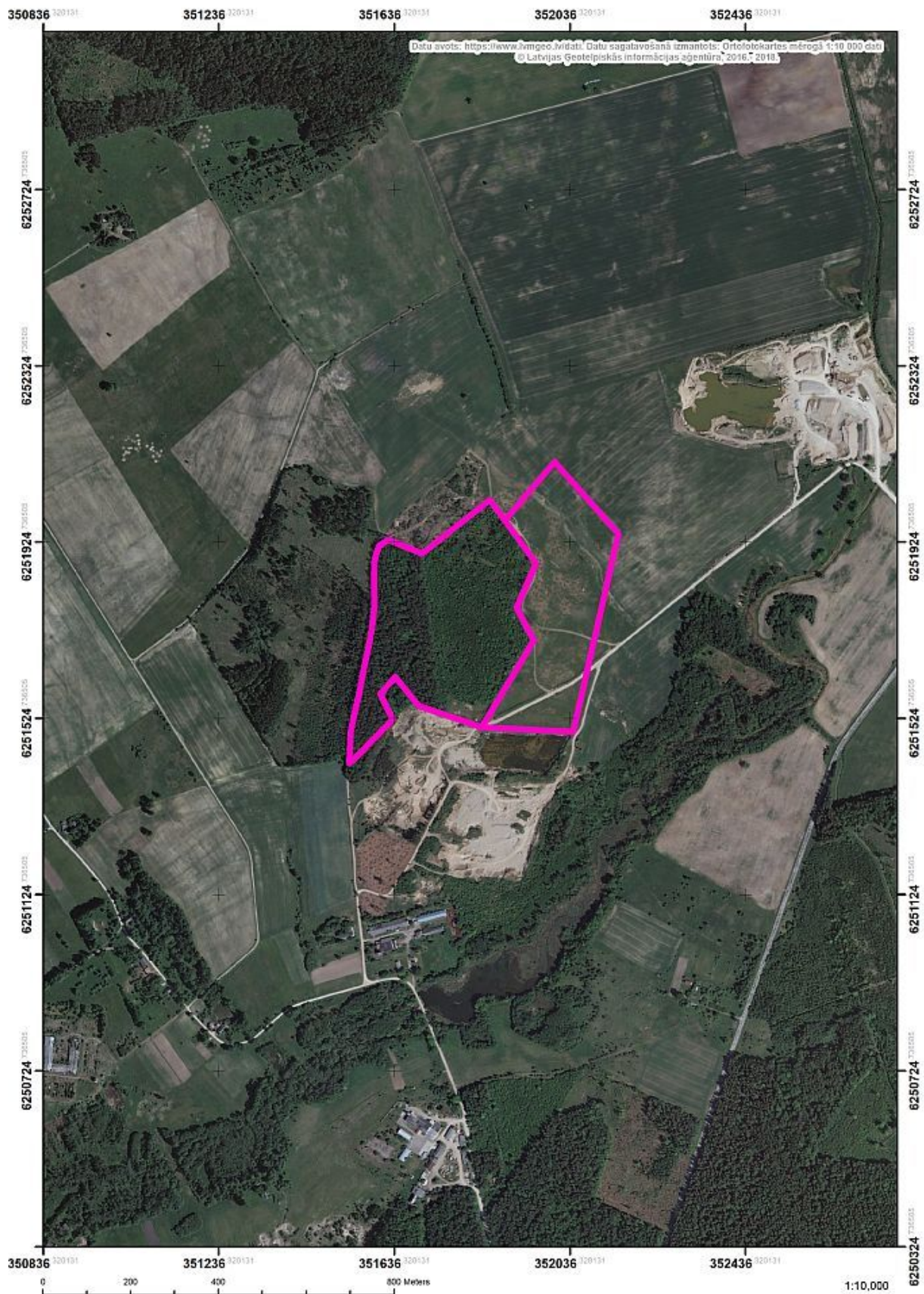
05.05.2022.

Rolands Lebuss

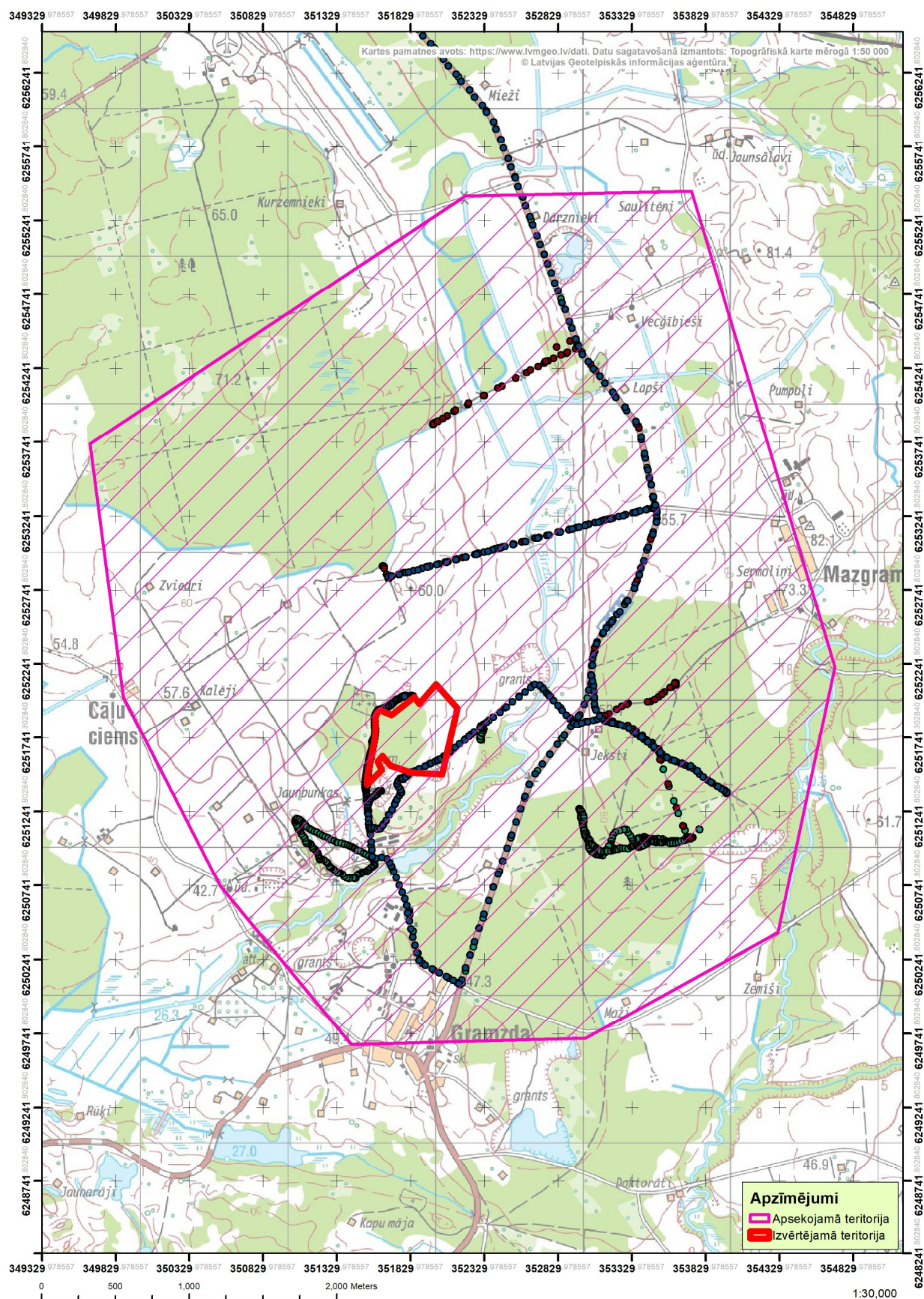
tālr.: 29489097
e-pasts: rolands.lebuss@lob.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

PIELIKUMS

1. attēls. Izvērtējamā teritorija smilts – grants atradnē nekustamajos īpašumos “Meža Bites” (kadastra Nr. 64580010480) un “Rieksti” (zemes vienības kadastra Nr. 64580010370).

2. attēls. Izvērtējamā un apsekojamā teritorija. Izietie un izbrauktie maršruti 2021. – 2022. gadā.

3. – 6. attēls. Izvērtējamā smilts – grants atradne nekustamajos īpašumos “Meža Bites” (kadastra Nr. 64580010480) un “Rieksti” (zemes vienības kadastra Nr. 64580010370). Skats no D malas.

7. attēls. Sila cīruļa novērojuma vieta.

8. attēls. Dzērvju novērojuma vieta.

9. attēls. Ūpja aizsardzībai prioritārā vietas (attēlā kvadrāts Z/ZR virzienā no atradnes) atrodas vienādā augstumā uz reljefa pacēluma) – turpinājumu skatīt šī atzinuma pielikuma 7. – 8. attēlos.

10. – 11. attēls. Ūpja aizsardzībai prioritārā vietas (attēlā kvadrāts Z/ZR virzienā no atradnes) atrodas vienādā augstumā uz reljefa pacēluma.